

Skjebnedagen, mandag 22. april 1940

av *Einar Haaland* (s. 90 i slektsboken)

Det var denne dagen som ble avgjørende for kampene i Røyrdalen/Dirdal og Gloppedalsura. Major Brandt, som var øverste befal i dette området, bestemte seg for å foreta en inspeksjon oppover Dirdalen sammen med sin adjutant, løytnant Brath, i nattemørket ved 22-tiden.

Brandt hadde opprettet sitt hovedkvarter hos lærer Byrkjedal i Dirdal, og et linjelag (telefon) var i ferd med å strekke en ny linje fra Gilja og ned til dette hovedkvarteret. De var kommet til området ved Dirdal kapell da Brandt og Brath ankom stedet. Det var dette linjelaget som ble satt under ild av de tyske soldatene som var kommet over fjellet fra Gamlestøl. Disse tre hoppet ned fra stolpene hvor de arbeidet, og den ene fikk et skudd i den ene skulderen, like ved lungene.

De to offiserene dekket de tre, som var Harald Aschehoug (slektsboken s. 418) og to Sandnes-karere som jeg bare husker som "Mikkelsen og Thulin". Under dekning av Brandt og Bratt (kun med sine pistoler) fikk de unnsnippe nedover langs steingjerdet mot elven og tok seg videre oppover mot Gilja og til Giljastølen. Her søkte de hjelp for å forbinde Thulin som var såret, men ble avvist.

De bar nå Thulin med seg utover fjellet og ned til «Engelskhuset» i Frafjord og videre opp til Molaug, og de endte opp i hytten vår, «Solflåt», hvor vi hadde evakuert sammen med to andre familier; Bergstrøm og Erik Gilje. (Harald var min fetter og velkjent med stedet).

Min bror, Ragnar (slektsboken s. 80), ble sendt av gårde på sykkel til Kommedal, dit familien Eggen (misjonærfamilien) hadde evakuert. Fru Eggen, født Gilje (Anna Maria, s. 167 i slektsboken) og tremenning av min far, var lege, og hun kom opp til oss i hui og hast for å ta Thulin under behandling, og han ble da operert av fru Eggen på spisebordet vårt.

Etter noen dager fortsatte Harald og Mikkelsen over fjellet til Espedal, etter at de hadde fått sivile klær, og deretter videre til Stavanger og unngikk dermed internering.

Tyske soldater kom på inspeksjon, og da flyttet vi Thulin opp under en heller, høyere i terrenget. Han kom senere ned igjen til hytten og ble hos oss i flere uker, før han ble smuglet inn på Sandnes Sykehus, hvor Mikkelsens forlovede var pleier.

Ved ankomsten til hytten vår visste de tre ikke at redningsmennene var

såret og drept. Løynt Brath falt jo på stedet, mens major Brandt døde to dager senere, livstruende såret som han var..

Jeg var kun 6 år den gangen og kan nok ha snublet litt i historikken, men min søster, Torunn (s. 89 i slektsboken), bekrefter det meste av det jeg husker. Det er forresten mange historier jeg minnes fra disse dagene da soldater flyktet over fjellet og ned i Frafjorddalen.

Det lå våpen og uniformseffekter, knappeteltduker m.m. under steinene i nærheten, og vi ungene hadde, til våre mødres forskrekkelse, skikkelig gøy med å leke krig i norske uniformseffekter etc..